

SÖN

Söndagen den 5 maj 1985

DAGS
EXPRESSEN

**Månadens
Mat
— en extra
tidning**

BARNLÖS

"Ingen riktig kvinna

utan att vara mor"

Att kunna föda barn innebär för en kvinna ett bekräftande av henne själv att hon är godkänd. Det är en attityd som har varit förhärskande under en lång period i vår historia.

Hjördis Lewin är kvinnohistoriker och har studerat attityder kring barnlöshet ur ett historiskt perspektiv. Hon menar att Ellen Key och August Strindberg med sin bok "Giftas" är några av de starka krafterna som har bidragit till att koppla

ihop den kvinnliga identiteten med barnafödande och moderskap.

Så här berättar Hjördis Lewin. Under åren 1750–1850 fördubblades folkmängden i Sverige. Många ogifta män och kvinnor drog in till städerna för att söka arbete. De fria sexuella förbindelserna ökade. Prostitutionen ökade. De ogifta kvinnorna sökte nya vägar att försörja sig på. Skräväsandet upplöstes. 1864 kom näringsfriheten, som

innebar att kvinnor fick starkt utökade möjligheter att börja arbeta inom nya yrkesområden. Nu kunde man starta butiker, öppna skolor, arbeta vid posten eller telegrafan.

De ogifta kvinnorna kunde leva ett förhållandevis fritt och självständigt liv. Parallellt under den här tiden växte en attityd fram som motverkade den ogifta kvinnans frammarsch. Det gällde att locka in de ogifta kvinnorna i äktenskapet och moderskapet utan att de skulle upptäcka att de förlorade sin nyss

föda barn. Annars ansågs man inte som en riktig kvinna.

Fördelningen av barnafödandet var mycket ojämn bland kvinnor i slutet av 1800-talet. 3/4 av alla kvinnor födde för många barn. 1/4 av kvinnorna, de ogifta, födde inga barn alls.

De 25 procent ogifta barnlösa kvinnorna "fröknarna", gjorde inte så stor affär av att vara barnlösa, menar Hjördis Lewin. De hade sina

arbeten att sköta. De tog ofta hand om systrars barn. De levde nära barn även om de inte fick några egna. På många sätt tror Hjördis att "fröknarna" levde ett rikare och mer oberoende liv än de gifta kvinnorna.

1880 började födelsekontrollrörelsen i vårt land. De första uppmaningarna att skydda sig mot graviditet började höras. Man ville minska nativiteten. Målet var att sprida ut barnafödandet på så många kvinnor som möjligt. Sprid-

vetenheten om att kvinnor kunde vinna frihet. Husbondeväldet upphörde inte förrän 1920. Fram till dess var den gifta kvinnan omyndighetsförklarad och i princip mannens egendom.

De tankar som framfördes på slutet av 1800-talet av Ellen Key var att kvinnans högsta funktion var att föda barn, att använda sin kraft inom den "lilla kretsen", familjen. Mannen skulle sprida sin kraft till hela samhället. Under denna tid skapades en press på kvinnor att

ningen i födandet ökade inte förrän 1930, då äktenskapsfrekvensen ökade igen.

Gunnar och Alva Myrdals bok "Kris i befolkningsfrågan" bygger på tankegångar som växte fram från 1880-talet. De ville åstadkomma en utjämning av barnafödandet så att fler kvinnor födde färre barn. Paret Myrdal framhöll att tre barn var lagom.

Under 1930-talet fanns det många frivilligt barnlösa par

som hade haft sina uppväxtår i familjer med stora syskonskaror. De kvinnorna hade fått ta hand om småsyskon så mycket så de ville leva ett vuxenliv utan omsorg och plikter för barn. De menade att de hade det bekvämare och skönare utan egna barn. Det ansågs till och med vara lite "fint" att vara barnlös. Man stod lite över dem som var offer för sina drifter och "stälde till det" för sig.

